

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2025/212

Karar Sayısı : 2026/127

Karar Tarihi : 4/6/2026

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Ankara 23. İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 31/1/2013 tarihli ve 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu'nun 43. maddesinin 12/6/2024 tarihli ve 7517 sayılı Kanun'un 53. maddesiyle değiştirilen (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...subay,...", "...hakkında verilen uyarıma, kınama..." ve "...cezaları hariç..." ibarelerinin Anayasa'nın 2., 9., 36., 125. ve 129. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebidir.

OLAY: Disiplin cezasının iptali talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanaatine varan Mahkeme, iptalleri için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

Kanun'un 43. maddesinin itiraz konusu kuralların da yer aldığı (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"(1) (Değişik:12/6/2024-7517/53 md.) Askeri öğrenciler ile erbaş ve erler hakkında verilen disiplin cezaları ile subay, astsubay, uzman erbaş ile sözleşmeli erbaş ve erler hakkında verilen uyarıma, kınama ve hizmete kısmi süreli devam cezaları hariç bu Kanunda yer alan disiplin cezalarına karşı iptal davası açılabilir. Subay, astsubay, uzman erbaş ve sözleşmeli erbaş ve erler hakkında disiplin ceza sayısı veya puanı nedeniyle tesis edilen Türk Silahlı Kuvvetlerinden ilişkinin kesilmesi sonucunu doğuran işlemlere karşı açılan davalarda yargı yolu kapalı olan disiplin cezalarının hukuka uygunluğu mahkemelerce denetlenebilir. Seferberlik ve savaş zamanında ise yüksek disiplin kurulları tarafından verilen Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası hariç bu Kanunda yer alan diğer disiplin cezaları yargı denetimi dışındadır."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Kadir ÖZKAYA, Basri BAĞCI, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL, Ömer ÇINAR ve Metin KIRATLI'nın katılımlarıyla 8/10/2025 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle sınırlama sorunu görüşülmüştür.

2. Anayasa'nın 152. ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu hükümlerin iptalleri için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak anılan maddeler uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yönteminde açılmış ve mahkemenin görev kapsamına giren bir davanın bulunması, iptali talep edilen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik

evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikteki kurallardır.

3. 6413 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde askerî öğrenciler ile erbaş ve erler hakkında verilen disiplin cezaları ile subay, astsubay, uzman erbaş ile sözleşmeli erbaş ve erler hakkında verilen uyarma, kınama ve hizmete kısmi süreli devam cezaları hariç bu Kanun'da yer alan disiplin cezalarına karşı iptal davası açılabileceği öngörülmüştür. İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, anılan cümlede yer alan "...subay, ...", "...hakkında verilen uyarma, kınama..." ve "...cezaları hariç..." ibarelerinin iptallerini talep etmiştir.

4. Bakılmakta olan davanın konusu askerî personelin kınama cezasını gerektirir bir fiil işlediği gerekçesiyle disiplin süreci de gözetilerek bir derece hafif ceza olan uyarma cezasıyla cezalandırılmasının iptali talebine ilişkindir.

5. İtiraz konusu "...subay...", "...hakkında verilen..." ve "...cezaları hariç..." ibareleri, "...uyarma, kınama..." ibaresinin yanı sıra bakılmakta olan davanın konusu olmayan "...hizmete kısmi süreli devam..." ibaresi yönünden de geçerli, ortak kural niteliğindedir. Bakılmakta olan davanın konusu gözetildiğinde itiraz konusu kuralların esasına ilişkin incelemenin söz konusu cümlede yer alan "...uyarma, kınama..." ibaresi ile sınırlı olarak yapılması gerekir.

6. Açıklanan nedenlerle 31/1/2013 tarihli ve 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu'nun 43. maddesinin 12/6/2024 tarihli ve 7517 sayılı Kanun'un 53. maddesiyle değiştirilen (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...subay, ...", "...hakkında verilen uyarma, kınama..." ve "...cezaları hariç..." ibarelerinin esasının incelenmesine, esasa ilişkin incelemenin anılan cümlede yer alan "...uyarma, kınama..." ibaresi ile sınırlı olarak yapılmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

7. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Murat ÖZDEN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayananın ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri okunup incelendikten sonra gereği görüldüğü düşünüldü:

A. Genel Açıklama

8. Subaylar, astsubaylar, uzman erbaşlar, sözleşmeli erbaş ve erler hakkında uygulanacak disiplin cezaları 6413 sayılı Kanun'un 11. maddesinde düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre anılan asker kişilere verilebilecek disiplin cezaları ağırlık derecesine göre uyarma, kınama, hizmete kısmi süreli devam, aylıktan kesme, hizmet yerini terk etmeme, oda hapsi ve Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezalarıdır. Uyarma, kınama, hizmete kısmi süreli devam ve aylıktan kesme cezaları disiplin amirleri tarafından; hizmet yerini terk etmeme ve oda hapsi cezaları disiplin kurulları ve disiplin amirleri tarafından; Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası ise yüksek disiplin kurulları tarafından verilmektedir.

9. Anılan Kanun'un 41. maddesinde, disiplin amirleri tarafından verilen disiplin cezalarına karşı cezanın tebliğ edilmesinden itibaren iki iş günü içinde bir üst disiplin amirine yazılı olarak itiraz edilebileceği, itiraz haklı görülürse itirazı inceleyen üst disiplin amiri

tarafından cezanın hafifletebileceği veya tamamen kaldırabileceği belirtilmiştir. İtiraz üzerine verilen kararlar itiraz edene tebliğ edilerek kesinleşmektedir.

10. Kanun'un 12. maddesinde uyarma cezası personele görevinin icrasında veya hâl ve hareketlerinde daha dikkatli olması gerektiğinin, kınama cezası ise personele görevinin icrasında veya hâl ve hareketlerinde kusurlu olduğunun yazıyla bildirilmesi olarak tanımlanmıştır.

11. Uyarma cezasını gerektiren disiplinsizlikler 15. maddede sayılmıştır. Buna göre uyarma cezasını gerektiren disiplinsizlikler; emri mütalaa etmek, görevde kayıtsızlık, hizmet dışındayken amir veya üste saygısızlık, mesai çizelgesine uymamak, kılık ve kıyafeti bozuk olmak, usulsüz müracaat veya şikâyetle bulunmak, israf etmek, saygısız davranmak, başkalarını kötülemek, askerî nezaket kurallarına uymamak, hizmet haricinde yalan söylemek, selamlama yapmamak, zamana riayet etmemek, mesai dışında aşırı alkol kullanmak, görev dönüşü teknil vermeme, kişisel ve çevre temizliğine dikkat etmemek, kendini geliştirmede yetersiz kalmaktır.

12. Kınama cezasını gerektiren disiplinsizlikler ise 16. maddede düzenlenmiştir. Bu kapsamda kınama cezasını gerektiren disiplinsizlikler; amir ve üste nezaketsizlik, meslek etiğine aykırı davranışta bulunmak, küfürlü konuşmak, askerî silsileyi bozarak hareket etmek, uygun olmayan hitaplarda bulunmak, sorumluluktan kaçmak, askerî eşyayı uygun kullanmamak ve sağlığın korunmasına yönelik kurallara uymamaktır.

B. Anlam ve Kapsam

13. 6413 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde subay, astsubay, uzman erbaş ile sözleşmeli erbaş ve erler hakkında verilen uyarma, kınama ve hizmete kısmi süreli devam cezaları hariç bu Kanun'da yer alan disiplin cezalarına karşı iptal davası açılabilirliği hüküm altına alınmıştır. Anılan cümlede yer alan "...uyarma, kınama..." ibaresi itiraz konusu kuralı oluşturmaktadır. Dolayısıyla kural gereğince söz konusu askerî personel hakkında verilen uyarma ve kınama cezalarına karşı yargı yolu kapatılmıştır.

14. Anılan Kanun'un 43. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan ve yargı yolu kapalı olan disiplin cezalarını düzenleyen "...uyarma, ..." ve "...ve hizmete kısmi süreli devam..." ibarelerinin iptalleri talebiyle yapılan itiraz başvurularında Anayasa Mahkemesi, bu ibarelerin askerî disiplinin sağlanmasına yönelik kamusal yarar ile hak arama özgürlüğü arasındaki makul dengeyi söz konusu asker kişileri aleyhine bozduğu gerekçesiyle iptallerine karar vermiştir (AYM, E.2022/10, K.2022/72, 1/6/2022, §§ 35, 36).

15. Söz konusu kararda, uyarma ve hizmete kısmi süreli devam cezalarına karşı dava açılmayacağına öngörülmesi nedeniyle hak arama özgürlüğü çerçevesinde mahkemeye erişim hakkının sınırlandığı belirtilerek ibarelerin Anayasa'nın 13. maddesi gereğince sınırlamanın kanunla yapılması, Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine uygun ve ölçülü olması şartlarını taşıyıp taşımadığı incelenmiştir. Bu kapsamda ibarelerle kimler hakkında verilen, hangi tür disiplin cezalarına karşı dava açılmayacağına herhangi bir tereddüde yer vermeyecek biçimde açık ve net olarak düzenlendiği, bu yönüyle kanunilik şartının sağlandığı, ibarelerin Anayasa'nın 129. maddesi uyarınca kanun koyucuya tanınmış olan takdir yetkisi kapsamında Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) açısından disiplinin tesisi amacıyla

öngörüldüğü ve anayasal anlamda meşru bir amaca sahip olduğu, bu amacı gerçekleştirmek için elverişli ve gerekli olduğu ifade edilmiştir (AYM, E.2022/10, K.2022/72, 1/6/2022, §§ 28-33).

16. Anılan kararda yargı yolu kapalı olan uyarma ve hizmete kısmi süreli devam disiplin cezalarının söz konusu askerî personelin TSK'dan ayrılmasına ya da sözleşmelerinin feshine yol açabildiği, TSK'dan ayırma ya da sözleşmenin feshi işlemlerine karşı dava açılabilse de bu işlemlerin dayanağı olan uyarma ve hizmete kısmi süreli devam cezalarına karşı yargı yolunun kapalı olması nedeniyle söz konusu yargısal denetimin şekli bir hâlde geldiği ve etkinliğini yitirdiği, ibarelerin bu yönüyle asker kişilere aşırı bir külfet yüklediği ve disiplinin tesisi şeklindeki kamu yararı ile hak arama özgürlüğü arasında gözetilmesi gereken adil dengeyi bozduğu belirtilmiştir (AYM, E.2022/10, K.2022/72, 1/6/2022, § 35).

17. Anayasa Mahkemesinin 30/11/2022 tarihli ve E.2022/122, K.2022/151 sayılı kararı ile de 6413 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...kınama..." ve "...cezaları hariç..." ibarelerinin de aynı gerekçelerle iptaline karar verilmiştir (AYM, E.2022/122, K.2022/151, 30/11/2022, §§ 6-11).

18. Anayasa Mahkemesinin anılan kararları üzerine 7517 sayılı Kanun'un 53. maddesiyle 6413 sayılı Kanun'un 43. maddesinin itiraz konusu kuralın da yer aldığı (1) numaralı fıkrasında değişiklik yapılmış ve bu değişiklikle kanun koyucu tarafından uyarma, kınama ve hizmete kısmi süreli devam cezalarına karşı yine yargı yolunun kapalı olması öngörülmekle birlikte -önceki düzenlemeden farklı olarak- disiplin ceza sayısı veya puanı nedeniyle tesis edilen ve TSK'dan ilişkin kesilmesi sonucunu doğuran işlemlere karşı açılan davalarda yargı yolu kapalı olan disiplin cezalarının hukuka uygunluğunun mahkemelerce denetlenmesi imkânı getirilmiştir.

C. İtirazın Gerekçesi

19. Başvuru kararında özetle; uyarma ve kınama cezalarına karşı yargı yolunun kapatılması suretiyle askerî personelin mahkemeye erişim hakkının sınırlandığı, itiraz konusu kural gereğince dava açılmayan uyarma ve kınama cezalarına dayalı olarak uygulanan TSK'dan ayırma ve sözleşmenin feshi işlemlerine karşı açılan davalarda yapılan yargısal denetimin etkinliğini yitirdiği, ayrıca TSK personeli hakkında uygulanan disiplin cezalarına ilişkin bilgi ve belgelerin ilgililerin şahsî dosyalarına konulduğu, söz konusu personel hakkında yapılacak sicil, terfi, atama gibi işlemlerde uyarma ve kınama cezalarının da gözönünde bulundurulduğu ancak kural gereğince bunlara karşı dava açılmadığı, bu itibarla doğrudan özlük işlerini etkileyen söz konusu disiplin cezalarının yargısal denetimden bağışık tutulmasının asker kişilere aşırı bir külfet yüklediği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 9., 36., 125. ve 129. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Ç. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

20. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. maddesi yönünden de incelenmiştir.

21. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında "*Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve*

savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.” denilmek suretiyle hak arama özgürlüğü güvence altına alınmıştır.

22. Hak arama özgürlüğünün temel unsurlarından biri mahkemeye erişim hakkıdır. Mahkemeye erişim hakkı, hukuki bir uyuşmazlığın bu konuda karar verme yetkisine sahip bir mahkeme önüne götürülmesi hakkını da kapsar. Kişinin uğradığı bir haksızlığa veya zarara karşı kendisini savunabilmesinin ya da maruz kaldığı haksız bir uygulama veya işleme karşı haklılığını ileri sürüp kanıtlayabilmesinin, zararını giderebilmesinin en etkili ve güvenceli yolu yargı mercileri önünde dava hakkını kullanabilmesidir. Kişilere yargı mercileri önünde dava hakkının tanınması hak arama özgürlüğünün ön koşulunu oluşturur (AYM, E.2018/99, K.2021/14, 3/3/2021, § 21).

23. İtiraz konusu kural; subay, astsubay, uzman erbaş ile sözleşmeli erbaş ve erler hakkında verilen uyarma ve kınama cezalarına karşı dava açılmayacağını öngörmek suretiyle anılan asker kişilerin mahkemeye erişim hakkını sınırlamaktadır.

24. Anayasa’nın 13. maddesinde “*Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.*” denilmektedir. Buna göre temel hak ve özgürlüklere sınırlama getiren düzenlemelerin kanunla yapılması, Anayasa’da öngörülen sınırlama sebebine uygun ve ölçülü olması gerekir.

25. Bu kapsamda mahkemeye erişim hakkını sınırlamaya yönelik bir kanuni düzenlemenin şeklen var olması yeterli olmayıp yasal kuralların keyfiliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir düzenlemeler niteliğinde olması gerekir.

26. Esasen temel hak ve özgürlükleri sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması Anayasa’nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinde kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154). Dolayısıyla Anayasa’nın 13. maddesinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa’nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

27. Kuralda askerî personel hakkında verilecek uyarma ve kınama cezalarına karşı dava açılmayacağını herhangi bir tereddüde yer vermeyecek biçimde açık ve net olarak düzenlendiği gözetildiğinde kuralın belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olduğu ve bu yönüyle kanunilik şartını taşıdığı anlaşılmaktadır.

28. Anayasa’nın 36. maddesinde mahkemeye erişim hakkı için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte özel sınırlama nedeni öngörülmemiş hakların da o hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırlarının bulunduğu kabul edilmektedir. Öte

yandan Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan hak ve özgürlükler ile devlete yüklenen ödevler, özel sınırlama sebebi gösterilmemiş hak ve özgürlüklere sınır teşkil edebilir (AYM, E.2018/99, K.2021/14, 3/3/2021, § 24).

29. Anayasa'nın 129. maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarında “*Disiplin kararları yargı denetimi dışında bırakılamaz./ Silahlı Kuvvetler mensupları ile hakimler ve savcılar hakkındaki hükümler saklıdır.*” hükümleri yer almaktadır.

30. 6413 sayılı Kanun'un kuralın da yer aldığı maddenin “*Anayasanın 129 uncu maddesi uyarınca, Silahlı Kuvvetler mensupları hakkındaki disiplin cezalarının yargı denetimi dışında bırakılması mümkündür. Bu doğrultuda bugüne kadar Silahlı Kuvvetler mensupları hakkındaki disiplin cezaları yargı denetimi dışında bırakılmıştır. Kanunla kısmen, ağır nitelikteki disiplin cezalarının yargı denetimine açılmasına imkân sağlanmıştır. Türk Silahlı Kuvvetlerinin mevcudu, disiplin tesisinin önemi, disiplinsizliklerin ve disiplin cezalarının mahiyeti gibi hususlar gözönüne alınarak tüm disiplin cezalarına karşı yargı yolunun açık olması sistemi tercih edilmemiştir. Zira bu tür bir sistemin, disipline ciddi zararlar verebileceği değerlendirilmektedir.*” şeklindeki gerekçesinden kuralın Anayasa'nın 129. maddesinde kanun koyucuya verilmiş olan takdir yetkisine göre TSK açısından disiplinin tesisi amacıyla öngörüldüğü ve anayasal anlamda meşru bir amaca sahip olduğu anlaşılmaktadır.

31. Kuralın anayasal anlamda meşru bir amaca sahip olması yeterli olmayıp Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca ölçülü olması da gerekir. Ölçülülük ilkesi *elverişlilik*, *gereklilik* ve *orantılılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen sınırlamanın ulaşılacak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, *gereklilik* ulaşılacak istenen amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını, diğer bir ifadeyle aynı amaca daha hafif bir sınırlama ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, *orantılılık* ise hakka getirilen sınırlama ile ulaşılacak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir.

32. Uyarma ve kınama cezalarına karşı yargı yolunun kapatılması suretiyle bu tür disiplin cezalarının etkinliğinin artırılabileceği gözetildiğinde kuralın TSK'da disiplini sağlama amacına ulaşma bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez (AYM, E.2022/10, K.2022/72, 1/6/2022, § 33).

33. Bununla birlikte yargı yoluna başvurulamayacağı öngörülen uyarma ve kınama cezaları anılan askerî personel açısından en hafif sonuç doğuran disiplin cezalarıdır. Öte yandan uyarma ve kınama cezaları dayanak alınarak söz konusu askerî personel hakkında tesis edilen diğer işlemlere karşı dava açılması durumunda da anılan cezaların yargı denetiminden geçmeden kesinleştiğinin ilgili yargı mercileri tarafından gözetilmesini engelleyen bir düzenleme bulunmamaktadır.

34. Kaldı ki Anayasa Mahkemesinin anılan kararlarından sonra 6413 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yapılan değişiklikle disiplin ceza sayısı veya puanı nedeniyle tesis edilen ve TSK'dan ilişkin kesilmesi sonucunu doğuran işlemlere karşı açılan davalarda yargı yolu kapalı olan disiplin cezalarının hukuka uygunluğunun mahkemelerce denetlenmesine imkân tanındığı görülmektedir.

35. Bu itibarla askerî personel hakkında verilen uyarma ve kınama cezalarına karşı dava açılmayacağını öngören kuralın kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında olduğu, asker kişilere aşırı bir külfet yüklenmediği, kuralla TSK'da disiplinin tesis edilmesi yoluyla elde edilmesi öngörülen kamusal yarar ile asker kişilere yüklenen külfet arasında gözetilmesi gereken dengenin bozulmadığı, diğer bir ifadeyle kuralın mahkemeye erişim hakkına ölçüsüz bir sınırlama getirmediği sonucuna ulaşılmıştır.

36. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 13., 36. ve 129. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ve Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın Anayasa'nın 2. ve 125. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13., 36. ve 129. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. ve 125. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 9. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

31/1/2013 tarihli ve 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu'nun 43. maddesinin 12/6/2024 tarihli ve 7517 sayılı Kanun'un 53. maddesiyle değiştirilen (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...uyarma, kınama..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA 4/6/2026 tarihinde karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili
Basri BAĞCI

Başkanvekili
İrfan FİDAN

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

Üye
Yılmaz AKÇİL

Üye
Ömer ÇINAR

Üye
Metin KIRATLI

Üye
Şaban KAZDAL

KARŞIOY GEREKÇESİ

Mahkememiz çoğunluğunun görüşüne dayalı olarak, 31/1/2013 tarihli ve 6413 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu'nun 43. maddesinin 12/6/2024 tarihli ve 7517 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 53. maddesiyle değiştirilen (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...uyarma, kınama..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın reddine karar verilmiştir.

Aşağıda açıklanan gerekçelerle tarafımca bu sonuca iştirak edilememiştir.

Sözleşmeli er olarak görev yapan kişiler tarafından, haklarında tesis edilen uyarma ve hizmete kısmi süreli devam cezalarının iptalleri talebiyle açılan davalarda, Erzurum Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesince 31/1/2013 tarihli ve 6413 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu'nun 43. maddesinin 24/6/2021 tarihli ve 7329 sayılı Kanun'un 17. maddesiyle değiştirilen (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...uyarma, kınama ve hizmete kısmi süreli devam cezaları hariç..." ibarelerinin iptaline karar verilmesi istemiyle Anayasa Mahkemesine başvurulmuş ve söz konusu başvuruda anılan ibareler Mahkememiz çoğunluğunun görüşüne dayalı 1/6/2022 tarihli ve 2022/72 sayılı karar ile iptal edilmiştir. Tarafımızca kuralın Anayasaya aykırı olmadığı görüşü ile çoğunluk görüşüne dayalı söz konusu iptal kararına iştirak edilmemiştir.

Yine benzer şekilde subay olarak görev yapan bir kişi tarafından hakkında verilen kınama cezasının iptali talebiyle açılan davada Erzurum 1. İdare Mahkemesince 31/1/2013 tarihli ve 6413 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu'nun 43. maddesinin 24/6/2021 tarihli ve 7329 sayılı Kanun'un 17. maddesiyle değiştirilen (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...kınama..." ve "...cezaları hariç..." ibarelerinin iptaline karar verilmesi istemiyle Anayasa Mahkemesine başvurulmuş ve başvuruda söz konusu ibareler Mahkememiz çoğunluğunun görüşüne dayalı 30/11/2022 tarihli ve 2022/151 sayılı karar ile iptal edilmiştir. Tarafımızca kuralın Anayasaya aykırı olmadığı görüşü ile çoğunluk görüşüne dayalı bu karara da iştirak edilmemiştir.

Mahkememizin anılan kararları üzerine 7517 sayılı Kanun'un 53. maddesiyle 6413 sayılı Kanun'un 43. maddesinin içerisinde itiraz konusu kuralın da yer aldığı (1) numaralı fıkrasında değişiklik yapılmış ve bu değişiklikle -önceki düzenlemeden farklı olarak- disiplin ceza sayısı veya puanı nedeniyle tesis edilen ve Türk Silâhlı Kuvvetleri'nden ilişkinin kesilmesi sonucunu doğuran işlemlere karşı açılan davalarda yargı yolu kapalı olan disiplin cezalarının hukuka uygunluğunun mahkemelerce denetlenmesi imkânı getirilmiştir. Bununla birlikte tek başına uyarma, kınama ve hizmete kısmi süreli devam cezalarına karşı yine yargı yolunun kapalı olması öngörülmüştür.

Bir başka söyleyişle; eldeki iş bu dosyaya konu son düzenlemede Anayasa Mahkemesinin (tarafımca iştirak edilmemiş olunan) söz konusu iptal kararlarında belirtilen Anayasa'ya aykırılık hâllerinden bir kısmı giderilmiş olmakla birlikte tamamı giderilmemiştir.

Hal böyle olunca her ne kadar verilmesi esnasında tarafımca iştirak edilmemiş de olsa, ortada aynı konuya ilişkin olarak daha önce verilmiş bir Anayasa Mahkemesi kararı bulunduğundan ve eldeki işte de anılan iptal kararında belirtilen Anayasa'ya aykırılık nedenlerinin kanaatimizce tam olarak giderilmediği sonucuna varıldığından Mahkememizin anılan kararları gereğince “...uyarma, kınama...” ibarelerinin iptali gerekir.

Belirtilen gerekçelerle, Mahkememiz çoğunluğunun görüşüne dayalı aksi yöndeki karara katılamamaktayım.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğu, 31/1/2013 tarihli ve 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu'nun 43. maddesinin 12/6/2024 tarihli ve 7517 sayılı Kanun'un 53. maddesiyle değiştirilen birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...uyarma, kınama..." ibarelerinin Anayasa'ya aykırı olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Aşağıda açıklanan gerekçelerle çoğunluk görüşüne iştirak edilmemiştir.

2. İtiraz konusu kuralla, subay, astsubay, uzman erbaş ile sözleşmeli erbaş ve erler hakkında verilen uyarma ve kınama cezalarına karşı iptal davası açılması engellenmektedir. Bu yönüyle kural, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğü ve mahkemeye erişim hakkı bakımından açık bir sınırlama niteliğindedir.

3. Anayasa'nın 125. maddesinde idarenin her türlü işlem ve eylemine karşı yargı yolunun açık olduğu belirtilmiş; 129. maddesinde de disiplin kararlarının yargı denetimi dışında bırakılamayacağı hükme bağlanmıştır. Her ne kadar aynı maddede Silahlı Kuvvetler mensupları bakımından saklı hüküm öngörülmüş ise de bu istisnanın, disiplin kararlarını bütünüyle ve sonuçları itibarıyla etkili yargısal denetimin dışına çıkaracak şekilde yorumlanması mümkün değildir.

4. Kuşkusuz Türk Silahlı Kuvvetlerinde disiplinin korunması meşru ve önemli bir kamusal amaçtır. Ancak askeri disiplinin önemi, disiplin işlemlerinin hiçbir yargısal denetime tabi tutulmamasını kendiliğinden haklı kılmaz. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca temel haklara getirilen sınırlamanın meşru amaca yönelmesi yeterli olmayıp aynı zamanda ölçülü olması gerekir.

5. Uyarma ve kınama cezaları, ilk bakışta hafif disiplin cezaları olarak görünse de askeri personel rejimi içinde yalnızca kişiye yapılmış basit bir bildirimden ibaret değildir. Bu cezalar ilgilinin şahsı dosyasına girmekte; sicil, terfi, atama, görev yeri, özellikli görevlere seçilme, sözleşmenin yenilenmesi, sözleşmenin feshi ve Türk Silahlı Kuvvetlerinden ayırma gibi işlemlerde dikkate alınabilmektedir.

6. Bu nedenle uyarma ve kınama cezalarının yargı denetimi dışında bırakılması, yalnızca anlık ve sınırlı bir disiplin yaptırımının denetlenememesi sonucunu doğurmamakta; aksine personelin mesleki geleceğini etkileyebilecek zincirleme idari sonuçlara yol açabilmektedir. Böyle bir durumda cezanın hafifliği gerekçesiyle yargı yolunun kapatılması, cezanın doğurabileceği ağır ve kalıcı etkileri göz ardı etmektedir.

7. 4678 sayılı Kanun'un 13. maddesinin üçüncü fıkrasının (b) bendi ile benzer mahiyetteki 6191 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (4) numaralı fıkrasının (a) bendinde yer alan -sözleşmeli erbaş ve erlerin sözleşmesinin feshini gerektiren hâllerinden biri olan- "Disiplinsizlik ... nedeniyle Türk Silahlı Kuvvetlerinde görev yapamayacağı, sıralı amirlerinin her türlü bilgi ve belgeye dayanarak düzenleyeceği nitelik belgesi ile anlaşılmak" ibaresinin iptali talebiyle yapılan itiraz başvurusunda Anayasa Mahkemesi 5/4/2023 tarihli ve E.2022/152, K.2023/66, ilgililerin kamu hizmetine girme hakkını sınırlayan anılan düzenlemeye yer alan "disiplinsizlik" kavramından ne anlaşılması gerektiğinin belli olmadığı, hangi hâllerin disiplinsizlik olarak kabul edileceğinin, disiplinsizlik hâlinde bahsedilebilmesi için disiplin cezası alınmış olmasının gerekip gerekmediğinin, gerektiği takdirde hangi tür

veya sayıda alınmış disiplin cezalarının bu hâlin varlığı için yeterli olacağının söylenebilmesinin mümkün olmadığı, bu hâliyle sözleşmenin feshedilmesine neden olan disiplinsizlik hâllerinin objektiflikten uzak, sınırları ve çerçevesinin belirsiz olduğu sonucuna varılarak ayrıca sözleşmenin feshi sonucunu doğuran işlemlerin Anayasa'nın 129. maddesi kapsamında -özerk yorumlanarak- disiplin cezası olarak nitelendirilmesi gerektiği ve savunma hakkına ilişkin güvencelerin ilgiliye sağlanması gerektiği, söz konusu düzenlemeye etkili bir disiplin soruşturması yapılması yönünde bir güvenceye yer verilmediğinden kuralın Anayasa'nın 13., 70. ve 129. maddelerine aykırı olduğu sonucuna varılmıştır (anılan Kararda §§§§ 23, 28, 37, 42).

8. Anayasa Mahkemesi'nin iptali üzerine Kanun koyucu, 7517 sayılı Kanun'la yaptığı değişiklikle, disiplin ceza sayısı veya puanı nedeniyle Türk Silahlı Kuvvetlerinden ilişkin kesilmesi sonucunu doğuran işlemlere karşı açılan davalarda yargı yolu kapalı olan disiplin cezalarının hukuka uygunluğunun denetlenebileceğini öngörmüştür. Ancak bu düzenleme, sorunu bütünüyle gidermemektedir.

9. Zira uyarma ve kınama cezaları yalnızca disiplin ceza sayısı veya puanı nedeniyle tesis edilen ilişik kesme işlemlerinde değil; disiplinsizliği alışkanlık hâline getirme değerlendirmesinde, sicil yoluyla ayırmada, deneme süresi sonunda ilişik kesmede, sözleşmenin yenilenmemesinde veya sözleşmenin süresinden önce feshinde de dikkate alınabilmektedir. Bu hâllerde, kural gereğince doğrudan dava konusu yapılamayan uyarma ve kınama cezalarının hukuka uygunluğu etkili biçimde incelenememektedir.

10. Başka bir ifadeyle kanun koyucu, Anayasa Mahkemesinin önceki iptal kararlarında ortaya koyduğu ilkeyi bütün sonuçlarıyla karşılayan bir düzenleme yapmak yerine, yalnızca belirli ve dar bir sonuç bakımından sınırlı bir denetim imkânı tanımıştır. Oysa mahkemeye erişim hakkı, idarenin hukuka aykırı olabilecek işlemlerinin ancak bazı sonuçlar doğurduğunda ve sınırlı biçimde denetlenmesini değil, kişinin hukuki durumunu etkileyen idari yaptırımlara karşı etkili bir başvuru imkânını gerektirir.

11. Kuralın öngördüğü idari itiraz yolu da bu eksikliği gidermeye elverişli değildir. Disiplin amirine veya üst disiplin amirine yapılan başvuru, bağımsız ve tarafsız bir yargısal denetim yerine geçemez. Mahkemeye erişim hakkının özünü koruyan denetim, işlemi tesis eden idari hiyerarşi içinde değil, yargı mercileri önünde yapılabilecek denetimdir.

12. Silahlı Kuvvetler mensupları bakımından Anayasa'da öngörülen istisna, disiplinin gerektirdiği bazı özel düzenlemelere imkân tanır. Ancak bu istisna, idarenin kişilerin mesleki hayatına doğrudan etki eden disiplin cezalarını tamamen yargı denetimi dışında bırakmasına anayasal meşruiyet sağlamaz. Aksi yorum, Anayasa'nın 36., 125. ve 129. maddelerinde güvence altına alınan ilkeleri askerî personel yönünden işlevsiz hâle getirir.

13. Bu itibarla uyarma ve kınama cezalarına karşı dava yolunun kapatılması, askerî disiplinin sağlanması amacına elverişli ve gerekli kabul edilse dahi, doğurduğu sonuçlar bakımından orantılı değildir. Kural, asker kişilere aşırı bir külfet yüklemekte; disiplinin tesisi şeklindeki kamu yararı ile hak arama özgürlüğü arasında kurulması gereken adil dengeyi bozmaktadır.

14. Açıklanan nedenlerle itiraz konusu ibarelerin Anayasa’nın 13., 36., 125. ve 129. maddelerine aykırı olduğu ve iptali gerektiği kanaatine ulaşıldığından çoğunluk kararına iştirak edilmemiştir.

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Kenan YAŞAR

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğunun 31/1/2013 tarihli ve 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu'nun 43. maddesinin 12/6/2024 tarihli ve 7517 sayılı Kanun'un 53. maddesiyle değiştirilen (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...uyarma, kınama..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığı şeklindeki kararına katılmamaktayım.

2. Dava konusu ibarenin içinde yer aldığı kuralla askerî öğrenciler ile erbaş ve erler hakkında verilen disiplin cezaları ile subay, astsubay, uzman erbaş ile sözleşmeli erbaş ve erler hakkında verilen uyarma, kınama ve hizmete kısmi süreli devam cezaları hariç bu Kanun'da yer alan disiplin cezalarına karşı iptal davası açılabileceği öngörülmektedir.

3. Dolayısıyla bu kural gereğince fıkra da sayılan askerî personel hakkında verilen uyarma ve kınama cezalarına karşı yargı yolu kapalıdır. Ancak devam eden cümlede subay, astsubay, uzman erbaş ve sözleşmeli erbaş ve erler hakkında disiplin ceza sayısı veya puanı nedeniyle tesis edilen Türk Silahlı Kuvvetlerinden ilişkin kesilmesi sonucunu doğuran işlemlere karşı açılan davalarda yargı yolu kapalı olan disiplin cezalarının hukuka uygunluğunun mahkemelerce denetlenebileceği öngörülmektedir.

4. Bununla birlikte, dava konusu kuralın anlam ve kapsamını netleştirmek adına ifade etmek gerekir ki disiplinsizlik nedeniyle Türk Silahlı Kuvvetlerinden ilişkin kesilmesi halleri sadece disiplin ceza sayısı veya puanı nedeniyle tesis edilen işlemler ile sınırlı değildir. Hal böyle olduğunda ise disiplinsizliği alışkanlık haline getirmek fiili nedeniyle, sicil yoluyla, sözleşmenin yenilenmemesi veya sözleşmenin süresinden önce feshi yoluyla ilgili personelin Türk Silahlı Kuvvetlerinden ilişkin kesilebilir ve bu işlemlere dava konusu ibare olan uyarma ve kınama cezaları dayanak alınabilir. Dolayısıyla bu disiplinsizlik hallerinde ilişkin kesilmesi işleminin iptali talebiyle açılan davalarda 6413 sayılı Kanun'un 43. maddesinin ikinci cümlesi gereğince yargı denetimi dışına bırakılan uyarma ve kınama cezalarının hukuka uygun olup olmadığının mahkemelerce denetlenebilmesi mümkün değildir.

5. Yapılan açıklamalardan da anlaşılacağı üzere Anayasa Mahkemesinin bu fıkradaki önceki düzenlemeye ilişkin verdiği iptal kararı esas alınarak (bkz.: AYM, E.2022/10, K.2022/72, 1/6/2022) Kanun'da yapılan değişiklik sonrası durumda yine de disiplin ceza sayısı veya puanı nedeniyle Türk Silahlı Kuvvetlerinden ilişkin kesilmesi halleri dışındaki disiplinsizlik hallerinde verilen ayırma cezasının iptali talebiyle bu cezaya dayanak olan uyarma ve kınama cezalarının hukuka uygunluğu denetlenememektedir.

6. Kuralın Anayasa'ya uygunluğunun denetimi ibarelerin içinde yer aldığı bu kapsam dahilinde değerlendirilmelidir.

7. Esasında bu konuda Anayasa Mahkemesi fıkranın önceki hali yürürlükte iken oradaki bir ibarenin yargı denetiminin kapatılması bağlamında bir değerlendirme yapmış ve kuralı Anayasa'nın 13., 36. ve 129. maddelerine aykırı bulup iptal etmiştir (bkz.: AYM, E.2022/10, K.2022/72, 1/6/2022). Zaten yukarıda da ifade edildiği üzere yeni fıkra hükmü bu iptal kararı sonrasında tesis edilmiştir.

8. Dolayısıyla esasında eldeki kuralın Anayasa'ya uygunluk değerlendirmesinde ortaya konulabilecek gerekçeler önceki karardaki Anayasa'ya aykırılık gerekçeleri ile aynıdır. Bu bağlamda ifade etmek gerekir ki dava konusu kuralın kişilerin Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğü bağlamındaki mahkemeye erişim hakkına bir sınırlama getirdiği ve kanunla getirilen bu sınırlamanın kanunilik bağlamında açık, belirli ve öngörülebilir olduğu, sınırlamanın meşru amacı olarak silahlı kuvvetlerdeki disiplini ve dolayısıyla kamu düzenini sağlamaya çalıştığı ve bu yönü ile de bu meşru amacı gerçekleştirme hususunda elverişli ve gerekli olmadığının söylenemeyeceği aşikardır.

9. Bununla birlikte kuralın ölçülülüğünde önceki karardaki şu gerekçenin dava konusu ibare için de aynı şekilde geçerli olduğu kanaatiyle burada da kuralın Anayasa'nın 13., 36. ve 129. maddelerine aykırılık gerekçesiyle iptal edilmesi gerektiği kanaatindeyim:

"...Yargı yolu kapalı olan uyarma ve hizmete kısmi süreli devam cezaları söz konusu askerî personelin TSK'dan ayrılmasına ya da sözleşmelerinin feshine yol açabilmektedir. TSK'dan ayırma ya da sözleşmenin feshi işlemlerine karşı dava açılabilse de, bu işlemlerin dayanağı olan uyarma ve hizmete kısmi süreli devam cezalarına karşı yargı yolunun kapalı olması nedeniyle gerek itiraz edilmeksizin gerekse itiraz aşamasından geçerek kesinleşen söz konusu disiplin cezaları yargısal denetime tabi tutulmadığından, bu işlemler dayanak alınarak gerçekleştirilen TSK'dan ayırma ya da sözleşmenin feshi işlemleri yönünden yargısal denetim şekli bir hâle gelmektedir. Başka bir deyişle uyarma ve hizmete kısmi süreli devam cezalarına konu fiillerin disiplin cezasını gerektirip gerektirmediğinin yargısal denetime tabi tutulmaması nedeniyle TSK'dan ayırma ya da sözleşmenin feshi işlemlerine karşı açılan davalarda yapılan yargısal denetim etkinliğini yitirmektedir. Kurallar bu yönüyle asker kişilere aşırı bir külfet yüklemekte ve disiplinin tesisi şeklindeki kamu yararı ile hak arama özgürlüğü arasında gözetilmesi gereken adil dengeyi bozmaktadır" (AYM, E.2022/10, K.2022/72, 1/6/2022, § 35).

10. Anayasa Mahkemesinin önceki iptal kararı ortada iken bu iptal kararının gereğini tam olarak karşılamayan ve dolayısıyla disiplin ceza sayısı veya puanı nedeniyle Türk Silahlı Kuvvetlerinden ilişkin kesilmesi halleri dışındaki disiplinsizlik hallerinde verilen ayırma cezasının iptali talebiyle bu cezaya dayanak olan uyarma ve kınama cezalarına karşı yargı yolunu kapalı tutmayı sürdüren kuralın iptal edilmemiş olması Anayasa Mahkemesinin denetim yöntemi açısından sorunludur. Zira Mahkemenin önceki kararında belirttiği Anayasa'ya aykırılık kısmen giderilmiş olup kısmen Anayasa'ya aykırılık durumu halen devam etmektedir.

11. Bununla birlikte Mahkememiz çoğunluk kararında bu hususa hiç değinilmemiştir. Kararda iptal talebinin reddi sonucuna ulaşılırken askeri personel hakkında verilen uyarma ve kınama cezalarına karşı dava açılmayacağını öngören kuralın kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında olduğuna, bu durumun asker kişilere aşırı külfet yüklemeyeceğine ve kuralla Türk Silahlı Kuvvetlerinde disiplinin tesis edilmesi yolu ile elde edilmesi öngörülen kamusal yarar ile asker kişilere yüklenen külfet arasında gözetilmesi gereken dengenin bozulmadığına ve bu nedenle de kuralın mahkemeye erişim hakkına ölçsüz bir sınırlama getirmediğine işaret edilmesi (bkz.: § 35) hem bir eksik inceleme yapıldığını göstermekte hem de Anayasa Mahkemesinin özgürlüklerin güvencesi olma işlevi ile çelişen bir yaklaşım örneği sergilemektedir.

12. Özellikle bu ikinci sakınca genel olarak anayasa yargısının işlevi boyutu ile oldukça endişe verici bir durum olarak görülmelidir. Zira Anayasa Mahkemesi Anayasa'nın üstünlüğünü sağlamaya çalışan ve bu yönü ile insan haklarını etkili biçimde korumayı ve Anayasa'nın üstünlüğünü eksiksiz biçimde tesis etmeyi amaçlayan bir anayasal organ olarak yargısal denetim yasağı içeren Anayasa hükümlerini oldukça dar yorumlamalı ve bu süreçte mümkün olduğunca hukuk devleti ve insan haklarını koruma temelinde özgürlük lehine yorum yapmaya gayret göstermelidir.

13. Nitekim Anayasa Mahkemesi bir kararında anayasa yargısının kabul edildiği bir hukuk sisteminde esas olan normların Anayasa'ya uygunluk denetiminin yapılması ve Anayasa'ya aykırı olan kuralların hukuk sisteminden ayıklanması olduğunu öne çıkararak, Anayasa Koyucunun bu denetime bazı istisnalar getirmesi durumunda bu istisnaların dar yorumlanmasının anayasa yargısının amacına daha uygun olacağını vurgulamaktadır. Anayasa Mahkemesine göre bir an için denetim yasağına ilişkin kuralın yer aldığı maddenin lafzından hareketle yasağın kapsamı noktasında iki türlü yorumun mümkün olduğu kabul edilse bile, sınırlayıcı kuralın dar yorumlanması Anayasa'ya uygunluk denetiminin amacı bakımından daha doğru olacaktır (bkz.: AYM, E.2023/177, K.2024/30, 01/02/2024, § 16).

14. Kaldı ki bu konuya ilişkin Anayasa Mahkemesinin önceki kararı iptal yönünde iken ve bu iptal kararının gereği kanun koyucu tarafından dava konusu kuralla tam olarak karşılanmamış iken Mahkememiz çoğunluğunun eldeki kararında yargısal denetimi engelleyen kuralda mahkemeye erişim yönü ile bir sorun görmemesi durumun vahametini daha da artırmaktadır.

15. İnsan haklarının korunması, hukuk devleti ve yargısal denetim ile ilgili Anayasa'nın açık hükümleri ortada iken Mahkememiz çoğunluğunun eldeki dosyada asker kişilerin mahkemeye erişim hakkına yönelik kısıtlama getiren kuralla ilgili olarak hiçbir dengeleme yapma arayışına girişmeksizin Anayasa'nın Silahlı Kuvvetler mensupları ile ilgili disiplin kararlarına ilişkin idari yargı denetimini kısıtlayan istisna hükmüne oldukça rahat biçimde dayanması ve dava konusu kuralın kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında olduğunu aynı rahatlıkla ifade etmesi Anayasa Mahkemesinin temel hak ve özgürlüklerin güvencesi olma yönünde norm denetiminde ve bireysel başvuruda sergilemekte olduğu yaklaşımla da temelden çelişmektedir.

16. Sonuç olarak yukarıda sıralanan gerekçelerle 31/1/2013 tarihli ve 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu'nun 43. maddesinin 12/6/2024 tarihli ve 7517 sayılı Kanun'un 53. maddesiyle değiştirilen (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...uyarma, kınama..." ibaresinin Anayasa'nın 13., 36. ve 129. maddelerine aykırı olup iptali gerekmektedir. Bu nedenle Mahkememiz çoğunluğunun aksi yöndeki kararına katılmamaktayım.

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ